האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

5 בנובמבר, 2026

לכבוד
עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה
היועץ המשפטי לשירות הביטחון הכללי
ניצב עו"ד עירן נהון, היועץ המשפטי למשטרת ישראל

<u>דחוף!</u>

שלום רב,

הנדון: <u>זימון אזרחים מהחברה הערבית הבדואית לתחקורי שב"כ על רקע הבחירות – חריגה מסמכות והפרת פסיקת בג"ץ</u>

הרינו לפנות אליכם בדחיפות בעקבות עדויות שאספנו אודות זימון אזרחים מהחברה הערבית הבדואית לתחקורים בידי שירות הביטחון הכללי (להלן: **השב"כ** או **השירות**) בנוגע לפעילותם בתקופת הבחירות. מן העדויות עולה תמונה מדאיגה של הרחבת מעורבות שב"כ בחקירות פליליות, תוך חריגה מסמכות והפרת ההגבלות שנקבעו בפסיקת בג"ץ, ובכלל זה יצירת מצג שווא של חובת התייצבות, שימוש בזימונים משטרתיים, אי-הבהרת מעמד המוזמנים, ובחלק מהמקרים גם חיפוש משפיל ואיומים.

נבקש את התערבותכם המיידית להפסקת הפרקטיקות המתוארות ולהבטחת עמידתם של השב"כ והמשטרה בגבולות סמכויותיהם ובחובותיהם כלפי המוזמנים. להלן פירוט הדברים.

הרקע

1. בימים האחרונים הגיעו אלינו עדויות על זימון אזרחים בדואים, שאינם ממלאים תפקיד רשמי במפלגות או בבחירות, לתחקור בידי השב"כ בנוגע לפעילות בתקופת הבחירות ולחלוקת כספים או תלושים לבוחרים. הזימונים נמסרו בטלפון ובכתב, ובכלל זה באמצעות המשטרה, תוך דרישה להתייצבות מיידית בתחנת המשטרה בצומת שוקת בעיירות.

2. ביום שני, 2.11.2026, הגיעה ניידת משטרה לביתה של א'. בהיעדרה, נמסר לאחיה זימון משטרתי בכתב המורה לה להתייצב מיידית ל"חקירה" בתחנת עיירות. בהמשך, התקשר אליה איש שב"כ המכונה "אבו אדם" ודרש שתגיע מיידית לחקירת שב"כ. א' השיבה כי היא רחוקה מהתחנה ואינה יכולה להגיע מייד, ולבסוף תואמה הגעתה להמשך אותו יום.

   העתק מההזמנה מצורף ומסומן א.

3. כשהגיעה א' לתחנה, השוטרים במקום לא מצאו רישום בדבר זימונה לחקירה ואמרו לה כי ככל הנראה נפלה טעות בהזמנתה. א' התקשרה ל"אבו אדם" ועדכנה אותו כי היא בתחנה. הוא הכניס אותה לחדר ותשאל אותה על פעילותה בתקופת הבחירות, ובין היתר שאל אם העמותה שבה היא עובדת חילקה תלושי מזון או תלושי דלק לבוחרים. בשום שלב לא הובהר ל-א' אם היא נחקרת כחשודה או שזומנה למסירת עדות או שמא מדובר בשיחה וולונטרית שאינה בגדר

חקירה, מהו הבסיס לתחקורה והאם היא רשאית שלא להשיב לשאלות. א׳ הבהירה כי אין לה קשר למפלגות הערביות או לפעילותן וכי העמותה שבה היא עובדת היא עצמאית.

4. במקרה נוסף, ביום שבת, 31.10.2026, קיבל ב׳ שיחת טלפון מ״קפטן דדון״, המכונה גם ״סלימאן״, אשר דרש ממנו להתייצב מיידית לחקירת שב״כ בתחנת עיירות. ב׳ השיב כי הוא נמצא באירוע משפחתי וביקש זימון בכתב. בעקבות זאת נשלח אליו טופס של השב״כ שכותרתו ״הזמנה לסור לתחקור״, ופרטים נוספים באשר למטרת ההתייצבות לא צוינו בו. ב׳ הגיע לתחנה באותו יום בשעה 17:00. לפני התחקור ערך איש שב״כ חיפוש משפיל על גופו, שבמהלכו נדרש להסיר את מכנסיו ואת חולצתו ולהישאר בתחתונים ובגופייה. לאחר מכן תושאל על פעילותו ביום הבחירות ונשאל אם חילק תלושי דלק או ראה אחרים מחלקים אותם. לדבריו, במהלך התחקור איימו עליו כי אם לא ישיב לשאלות הוא ״ייעלם מאחורי השמש״ וכי יפגעו בפרנסתו. לא הובהר לו כי הוא רשאי שלא להשיב; להפך, האיומים נועדו לכפות עליו למסור מידע.

5. מקרה שלישי הוא המקרה של ג׳, שזומן בעבר מספר פעמים לתחקור בידי השב״כ וכן בשבוע האחרון על רקע הבחירות. מעדותו של ג׳ עולה כי באחד המקרים בעבר התנגד לזימון והבהיר שאינו חייב להתייצב, אולם מייד לאחר מכן הגיעה ניידת משטרה לביתו, הוא זומן לחקירת משטרה ונערך חיפוש בביתו. בעקבות אירוע זה הבין ג׳ כי אין לו ברירה אלא להיענות לזימוני השב״כ ולשתף פעולה.

חריגה מסמכות והפרת פסיקת בג״ץ

6. **מעורבות שב״כ בחקירת חשדות לאירועים פליליים חורגת מסמכותו**. ככל שקיים חשד שבוצעה עבירה פלילית (וכלל לא נטען כך בענייננו), חקירתו מצויה בגדרי סמכותה של משטרת ישראל, וזו בלבד. השב״כ הוא ארגון ביטחוני מסכל ולא גוף לחקירת עבירות פליליות באשר הן. סמכויותיו מוגבלות לייעודו ולתפקידיו הקבועים בחוק שירות הביטחון הכללי, תשס״ב-2002 (להלן: **חוק השב״כ**), ובהם שמירה על ביטחון המדינה ומוסדותיה מפני איומי טרור, חבלה, חתרנות, ריגול וחשיפת סודות המדינה. להבחנה בין סמכויות השב״כ לסמכויות המשטרה יש השלכות משמעותיות על מידת הפגיעה בזכויותיהם של אזרחים: בשל אופי הנושאים שבו הוא מטפל, פעילותו החשאית ושימושו באמצעי ריגול, מעקב וחקירה מרחיקי לכת הפוגעים בזכויות יסוד, הארגון מוגבל לעיסוק בנושאים תחומים המוגדרים בחוק השב״כ. הוא אינו מוסמך לחקור חשד לביצוע עבירה, כאשר אין לחקירה תכלית סיכולית ומניעתית צופה פני עתיד, וכל תכליתה להשיג ראיות לצורך העמדה לדין. חשד לביצוע עבירה פלילית, לרבות עבירת בחירות, אינו מקים כשלעצמו סמכות למעורבות השירות. נדרשת זיקה ממשית לתפקידיו על פי דין, תוך עמידה באמות המידה ובחובות ההיוועצות והעדכון החלות עליו. בהיעדר זיקה כאמור, חקירת החשדות מסורה למשטרה. לפי העדויות שבידינו, לא הוצגה למוזמנים עילה ביטחונית לתחקורם, והשאלות שתוארו עסקו בפעילות אזרחית שלהם בתקופת הבחירות.

7. בבג״ץ 5277/13 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ׳ שירות הביטחון הכללי** (7.2.2017) (להלן: בג״ץ **שיחות האזהרה**), שעסק בזימון פעילים לשיחות בלתי פורמליות, נקבעו הגבלות על תחקורים שעניינם פעילות המסווגת כחתרנית, שאינה מלווה בטרור או בריגול. בין היתר,

נדרשת היוועצות מוקדמת בייעוץ המשפטי של השב"כ; בעת הזימון יש להבהיר כי מדובר בתחקור וולונטרי וכי אין חובה להתייצב; אין להשתמש בטופס הנחזה כזימון ל"חקירה"; ובמהלך התחקור יש להבהיר כי המוזמן אינו נחקר באזהרה וכי לא ניתן להשתמש בדבריו נגדו בבית המשפט. גם הבידוק הביטחוני צריך להיות מותאם למעמדו של מי שהגיע מרצונו, ואין להתייחס אליו כאל חשוד המחויב להתייצב לחקירה או לערוך בגופו חיפושים מיותרים ומשפילים (פסקאות ל"א-ל"ה לפסק דינו של המשנה לנשיאה רובינשטיין).

8. בבג"ץ 3945/23 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ראש שירות הביטחון הכללי** (5.5.2025), שעסק בנוהל לפתיחה בחקירת שב"כ במקרים של חשדות לפלילים, עמד בית המשפט על הצורך בהפעלת שיקול דעת לפי "אמות מידה סדורות" במקרים המצויים ב"תחום האפור" שבין הפלילי לביטחוני. הנוהל שתוקן במסגרת ההתדיינות כולל חובת היוועצות בייעוץ המשפטי בנוגע לסיווג אירוע כמצוי בגדר סמכויות השירות, ובמקרים מסוימים גם חובת עדכון גורמים בפרקליטות או במשרד המשפטים בדבר הכוונה להפעיל כלים חקירתיים נגד חשודים (פסקאות 20-25 לפסק דינו של הנשיא עמית).

9. אין זו הפעם הראשונה שאנו פונים בעניין חריגה מגבולות סמכות השירות ופגיעה בזכויות המוזמנים לתחקוריו (ראו: פנייתנו בעניין מעורבות השב"כ בחקירת חשד להצתת פח אשפה במהלך מחאה בירושלים מיום 7.9.2025, פנייתנו בעניין הרחבת מעורבות השב"כ בחקירות פליליות תוך חריגה מסמכות מיום 18.9.2025, פנייתנו בעניין עריכת שיחות אזהרה לפעילי מחאה על ידי שב"כ מיום 31.12.2025).

10. בדומה למקרים קודמים עליהם הלנו, גם העדויות הנוכחיות מעוררות חשש כי ההגבלות שנקבעו בפסיקה אינן מיושמות וכי נדרשת התערבות אפקטיבית להבטחת קיומן. מן העדויות עולה כי למוזמנים לא נמסר אם מדובר בתחקור וולונטרי או בחקירה המחייבת התייצבות מכוח הדין. הזימון המשטרתי וניידת המשטרה שמסרה אותו, הדרישה להגיע מיידית והיעדר ההבהרות בדבר מעמדם של המוזמנים יצרו מצג של חובה להתייצב ולהשיב לשאלות. ככל שמדובר בתחקורים וולונטריים, הפרקטיקות המתוארות מנוגדות להגבלות שנקבעו בבג"ץ **שיחות האזהרה** ומרוקנות מתוכן את האפשרות לסרב להשתתף בהם. ככל שמדובר בחקירות מכוח הדין, יש להצביע על מקור הסמכות והעילה להפעלתה ולהבטיח את מלוא זכויות הנחקרים. עמימות באשר לאופי המפגש אינה יכולה לשמש לעקיפת ההגנות החלות על המוזמנים.

11. הטענות בדבר הפשטה חלקית ואיומים בהיעלמות ובפגיעה בפרנסה מחייבות בירור מיידי ונפרד. התנהלות כזו פוגעת פגיעה קשה בכבוד ובחירות, וודאי שאינה מתיישבת עם תחקור המבוסס על הסכמה חופשית. גם שימוש בפעולות משטרתיות כתגובה לסירוב להתייצב לתחקור וולונטרי חותר תחת אופיו הוולונטרי ומחייב בדיקה.

12. לסיום, נבקש להדגיש כי השתתפות בבחירות, פעילות פוליטית ועבודה בארגון חברה אזרחית מהוות חלק ממימוש זכויות יסוד ואינן מקימות כשלעצמן עילה להפעלת סמכויות השב"כ. זימון אזרחים לתחקורים בנסיבות המתוארות פוגע בזכויות לחירות, לכבוד, לפרטיות ולהליך הוגן, ועלול להרתיע אותם ואת סביבתם מפעילות אזרחית ומהשתתפות פוליטית. חומרת הדברים מתעצמת כאשר המעורבות הביטחונית מופנית כלפי אזרחים המשתייכים לקבוצת מיעוט על רקע פעילות בתקופת הבחירות.

13. נוכח האמור, נבקשכם לפעול ללא דיחוי כדלקמן:

א. **להורות לשב"כ לחדול לאלתר ממעורבות בחקירות פשיעה פליליות שאינן בסמכותו:** בכלל זה, להורות על הפסקה מיידית של זימונים ותחקורים בעניין פעילות בתקופת הבחירות החורגים מסמכות השירות.

ב. **להפסיק יצירת מצג שווא של חובת התייצבות לתחקור וולונטרי:** להורות לשירות ולמשטרה לחדול משימוש בטופסי זימון ל"חקירה", בדרישות להתייצבות מחייבת או בכל אמצעי אחר היוצר מצג כאמור. יש להבטיח כי כבר בעת הזימון יובהרו זהות הגוף המזמן, אופיו הוולונטרי של התחקור והיעדר החובה להתייצב, וכי במהלך התחקור יימסרו כלל ההבהרות הנדרשות בהתאם לבג"ץ **שיחות האזהרה**. כן יש להבהיר כי אין לכפות השתתפות או מסירת מידע, ואין לנקוט צעדים פוגעניים בשל סירוב להתייצב לתחקור וולונטרי או להשיב בו לשאלות.

ג. **להפסיק את השימוש באיומים ובחיפושים משפילים:** לחדד את ההנחיות לפיהן אין להפעיל איומים או הפחדה כדי להביא אדם להתייצב לתחקור וולנטרי או להשיב לשאלות.

ד. **להבטיח יישום ובקרה:** להפיץ לגורמי השירות והמשטרה הנחיות מחייבות המחדדות את גבולות סמכות השב"כ ואת ההבחנה בין חקירה לתחקור וולונטרי.

בכבוד רב,

עביר ג'ובראן, עו"ד